

Motion till riksdagen 2025/26:75

av Christian Lindefjärd (SD)

Höjd ersättning och stärkt utbildning för nämndemän

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ersättningen för nämndemän i domstolarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indexreglera ersättningen årligen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och fördjupa utbildningen för nämndemän för att säkerställa hög kvalitet samt rättssäkerhet i domstolarna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges domstolar vilar på förtroendet från folket. Nämndemännen, som utses för fyra år i taget, är en central del av detta förtroende – de representerar medborgarnas röst i rättssalen. Systemet står dock inför allvarliga problem.

Nämndemannakåren blir allt äldre och rekryteringen av yngre och yrkesverksamma är mycket svår. Domstolsverket efterfrågar inför varje ny mandatperiod en föryngring, men utvecklingen går i motsatt riktning. En avgörande orsak är den otillräckliga ersättningen.

I dagsläget får en nämndeman 680 kronor för en heldag. Visserligen utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst och resor, men det räcker inte. Många tackar nej eller hoppar av då uppdraget innebär både ekonomiska och praktiska uppoffringar. Ersättningen låg dessutom stilla på 500 kronor i hela 16 år fram till 2023 – ett tydligt uttryck för bristande politisk prioritering.

Samtidigt ökar både antalet mål och deras komplexitet, inte minst på grund av gängkriminalitet och grov brottslighet. Klimatet i rättssalarna har också blivit hårdare och mer pressande. Det är inte ovanligt att nämndemän och annan personal utsätts för påtryckningar och hot, ibland även inne i domstolarna. Att i detta läge försöka locka

engagerade och kompetenta medborgare utan rimlig ersättning är både orimligt och oansvarigt.

För rättsstatens legitimitet är det avgörande att nämndemännen representerar en bred del av befolkningen. Om ersättningen inte förbättras riskerar nämndemannakåren att reduceras till en sluten krets av pensionärer eller de få som kan avstå arbete utan större ekonomisk förlust. Det vore förödande för förtroendet för rättssystemet.

Utöver höjd och årligen indexreglerad ersättning krävs också en förbättrad utbildning. Nämndemän är inte enbart folkets representanter – de är domare. Det ska därför säkerställas att alla nämndemän får goda kunskaper om rättsprocessen, lagstiftningen och sin roll i rättssalen. I utbildningen bör även betonas vikten av att nämndemän agerar fritt från politiska, religiösa eller ideologiska drivkrafter. En välutbildad nämndemannakår stärker rättssäkerheten och ökar allmänhetens förtroende.

Att höja ersättningen och säkra en bättre utbildning för nämndemän är inte en kostnad – det är en investering i rättssäkerhet, förtroende och demokrati.

Christian Lindefjärd (SD)